

Dvomi revizorjev o sposobnosti podjetij, da normalno delujejo tudi v prihodnje, se zares kopičijo

Urgenca Slovenija: k komu utripa rdeče in komu zlavija sirena

Delničarji in upniki, v revidiranih poročilih družb bodite pozorni na revizorska mnenja, ki izražajo negotovost in dvome o normalnem prihodnjem delovanju podjetja. Še posebej pozorni pa bodite, ali se katera izmed uprav, kljub opozorilom revizorjev, hvali, kako nima težav in je uspešna.

Inštitut za revizijo že od leta 2009 opozarja, da morajo biti tako revizorji kot uprave v času krize še posebej pozorni na predpostavke delujočega podjetja. Ker se težave slovenskih podjetij z dolgovi še povečujejo, so te zdaj lahko že tako velike, da ogrožajo delovanje vse več podjetij v prihodnje.

Kaj je načelo delujočega podjetja

Tako imenovani going concern ali po slovensko delujoče podjetje je, zelo poenostavljeno, tisto podjetje, ki ne bo bankrotiralo oziroma ga ne bo treba zap-

reti. Normalno delujoča podjetja so torej tista, ki si ne želijo, predvsem pa jim ni treba prenehati poslovanja, iti v stečaj, da lahko torej preknormalnega poslovanja poravnava svoje obveznosti. Bilance so izdelane na podlagi, da predpostavka o normalno delujočem podjetju velja. Ni pa nemogoče, da uprava nenormalnosti skriva. Revizor mora zato ugotoviti, ali morda obstaja negotovost podjetja, da nadaljuje normalno poslovanje. Na tveganja pa morajo v svojih mnenjih revizorji še posebej opozoriti.

Kaj zbuja dvom

Inštitut za revizijo jasno navaja nekaj dogodkov ali okoliščin, ki pomenijo bistven dvom o tem, da podjetje normalno deluje, ni pa nujno, da ta znamenja že pomenijo, da podjetje ne bo preživel. Med takšnimi so denimo:

- ▶ posojila, ki jih je treba vrniti, pa ni realnih možnosti, da bi bila podaljšana ali zares vrnjena;

- ▶ nezmožnost izpolnjevanja določb iz posojilnih pogodb;
- ▶ znamenja, da bodo upniki odtegnili finančno podporo;
- ▶ nezmožnost poplačila upnikov ob zapadlosti;
- ▶ neugodni denarni tokovi iz poslovanja, neugodni glavni finančni kazalniki;
- ▶ zamude pri plačilu dividend;
- ▶ težave z delavci;
- ▶ pomanjkanje pomembnih materialov;
- ▶ izguba ključnega kupca;
- ▶ neizpolnjevanje kapitalskih zahtev.

Izbrali smo le nekatere okoliščine, seznam ni popoln. Če revizor ugotovi takšne dogodke, mora seveda vpeljati dodatne postopke preverjanja.

Kaj je treba gledati v poročilih

Najpreprosteje je pogledati na konec letnega poročila, in sicer mnenje revizorja. Glejte besedne zveze pomembna negotovost ali bistvena negotovost oziroma

kaj podobnega. Te izražajo dvom o sposobnosti podjetja, da normalno posluje. Če bo revizor ugotovil, da je predpostavka delujočega podjetja ustrezna, vendarle pa bo odkril nekatere dvome, boste našli na tako imenovane pojasnjevalne odstavke, denimo: ne izražamo mnenja s pridržkom, vendar pa okoliščine nakazujejo na pomembno negotovost. Pozor, če v revizorjevem mnenju zaznate besedno zvezo, da računovodski izkazi nekega dejstva ne razkrivajo. Potem je težava še večja. In seveda največja postane, če revizor zapiše, da izkazi niso resnični in pošten prikaz. Če to preberete, je konec normalnega delovanja podjetja ponavadi tik pred vrati.

Kje so letos dvomi, kdo se kljub negotovosti hvali, ali kdo morda predlaga rešitve

Precej borznih družb je na spletnih straneh ljubljanske borze že objavilo letna poročila za leto 2012. Tako lahko

Page: 7

Reach: 57000

Country: SLOVENIA

Size: 1371 cm2

2 / 4

najdete že več kot 50 revidiranih letnih poročil, še nekaj pa jih bo objavljenih v prihodnjih tednih. Letna poročila vaših poslovnih partnerjev lahko najdete tudi na AJPES, kjer so brezplačno dostopna v kategoriji JOLP (www.ajpes.si/jolp). Gospodarske družbe morajo sicer po zakonu o gospodarskih družbah oddati revidirana letna poročila najpozneje do konca avgusta, pojasnjuje Romana Logar z AJPES. Tiste, ki jih dobijo že prej, pa sproti objavljajo na portalu.

Dobili smo predlog, da naj primerjamo revizorjevo mnenje in nagovore predsednikov uprav oziroma uprav. Poznavalce je namreč začudilo, da ima vse več podjetij v mnenju revizorja na koncu poročila opozorila o bistvenih negotovostih, ki zbujejo dvom o delujočem podjetju, da pa se predsedniki uprav na začetku poročil v nagovorih še vedno hvalijo, kako so uspešni in da bo vse v redu.

Sledili smo namigu in preverili, komu so revizorji za leto 2012 izdali opozorila, kdo jih morda za leto 2011 ni imel in kaj ob novih opozorilih delničarjem sporočajo predsedniki uprav. ●

PRIMERI

CIMOS

► Predsednik uprave Jerko Bartolič:

Treba je poudariti, da je bil rezultat rednega poslovanja v minulem letu tako v delniški družbi kakor tudi v skupini pozitiven, čeprav vključuje tudi stroške za obresti po obrestnih merah, višjih od tistih, v katere so banke že privolile s poznejšim sporazumom o prestrukturiranju dolga.

► Revizor ABC revizija:

Mnenje s pridržki, ker so odvisne družbe Cimosa, ki se vključujejo v skupinske računovodske izkaze, oblikovale slabitve stroškov razvijanja, niso pa izkazale podlag oblikovanja slabitev, ki bi nedvoumno izkazovale verjetnost gospodarskih koristi posameznega razvojnega projekta. Možni učinki neodkritih napačnih slabitev bi lahko bili za izkaze pomembni, a ne vseobsegajoči.

Če se prikazana pričakovanja ukrepov za reševanje prezadolženosti in za zagotovitev kapitalske ustreznosti ne uresničijo, utegne to vplivati na zmožnost nadaljnjega poslovanja revidiranca kot delujočega podjetja, so opozorili revizorji v letnem poročilu 2012, leto prej takega opozorila niso izdali.

NFD HOLDING

► Predsednik uprave Miran Kraševac:

Za nadaljnje poslovanje družbe NFD Holding, d. d., kot delujočega podjetja je odločilnega pomena, da se s finančnimi upniki doseže dogovor za izpolnitev obveznosti v daljšem času in ob vzdržnih pogojih financiranja. Pri tem bo družba izvajala vse potrebne napore za zagotavljanje nadaljnje stroškovne učinkovitosti poslovanja ter za primerno in potrebno upravljanje naložbenega portfelja.

► Revizor KPMG:

Mnenje s pridržki je bilo izdano, ker NFD Holding pri vrednotenju naložbe v delnice Save ni upošteval meril ugotavljanja poštene vrednosti teh delnic. Z upoštevanjem poštene vrednosti je ta naložba precenjena za 3,1 milijona evrov in je za toliko prenizko izkazana izguba družbe. Iz 20 milijonov evrov izgube, ker so kratkoročne obveznosti za 49,5 milijona evrov presegle kratkoročna sredstva in ker družba ni sposobna ob rokih zapadlosti poravnati svojih obveznosti ter je njena solventnost odvisna od doseženih reprogramov, se nakazuje pomembna negotovost, ki lahko zbudi bistven dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoča družba.

V letnem poročilu 2011 revizor sicer ni izrekel mnenja s pridržkom, je pa tudi takrat izrazil dvom o sposobnosti NFD Holdinga, da nadaljuje poslovanje kot delujoča družba.

Page: 7

Reach: 57000

Country: SLOVENIA

Size: 1371 cm2

3 / 4

ISTRABENZ

► Predsednik uprave Rudi Grbec:

Otvoritveni računovodski izkazi za leto 2013 in doseženi novi pogoji financiranja so svojevrsten mejnik v zgodovini holdinške družbe Istrabenz, d. d., in potreben pogoj, ki nam bo ob nadaljnjem ugodnem razpletu aktivnosti omogočil poslovanje na bolj zdravih temeljih in z manjšimi poslovnimi tveganji.

► Revizor KPMG:

Čista izguba v višini 69.436 tisoč evrov, negativno stanje kapitala v višini 73.166 tisoč evrov in nesklepljen dogovor z bankami o reprogramu dolgova za podskupino Turizem so okoliščine, ki nakazujejo pomembno negotovost, ki lahko zbudi bistven dvom o sposobnosti družbe Istrabenz, d. d., da nadaljuje kot delujoče podjetje.

Istrabenzova letna poročila za leta 2010, 2011 in 2012 je revidiral KPMG, in čeprav so težave podjetja v zadnjih letih podobne, se je opozorilo o dvomu o sposobnosti, da Istrabenz nadaljuje kot delujoče podjetje, pojavilo prvič šele v letnem poročilu za leto 2012. Ob tem povejmo, da je v poročilih 2008 in 2009 opozorilo bilo.

SAVA

► Predsednik uprave Matej Narat:

S sprejeto strategijo poslovno-finančnega prestrukturiranja Save do leta 2014 smo si zastavili korenite spremembe v načinu vodenja, organiziranosti, sestavi portfelja naložb Save, d. d., ter druge strateške premike za doseganje primerne ravni zadolženosti, obnovitev dobičkonosnosti in ustvarjanje dolgoročne vrednosti za delničarje družbe.

► Revizor Deloitte:

Družba je izpostavljena visokemu posojilnemu tveganju, visokemu tveganju plačilne sposobnosti in tveganjem spremembe poštene vrednosti. Družba ima ponavljajočo izgubo in na dan 31. decembra 2012 izkazuje presežek kratkoročnih obveznosti nad kratkoročnimi sredstvi v višini 194.508 tisoč evrov. Te okoliščine skupaj z drugimi zadevami /.../ nakazujejo na negotovost, ki lahko zbudi dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoče podjetje. Revizor je tudi v reviziji poslovanja Save leta 2011 opozoril na dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje poslovanje kot delujoče podjetje.

PIVOVARNA LAŠKO

► Predsednik uprave Dušan Zorko:

Poslovni rezultati skupine Laško v letu 2012 so še en dokaz, da gre za skupino zdravih podjetij, ki tekoče

ustvarjajo visoko dodano vrednost in poslujejo z dobičkom, ki pa se zaradi visokih finančnih obremenitev v prihodnje ne bo zmogla kosati s konkurenco. Zato odprodaja vsega premoženja, ki ne sodi v osnovno dejavnost, ostaja ena od prioritet, saj nam ob tvornejšem sodelovanju s strani bank upnic glede dolgoročnejšega reševanja zadolženosti skupine Laško lahko omogoči poslovanje in poslovne rezultate, ki bodo v interesu tako delničarjev kot upnikov in zaposlenih.

► Revizor Deloitte:

Navedene okoliščine (negativni čisti poslovni izid v višini 32.938 tisoč evrov in presežek kratkoročnih obveznosti nad kratkoročnimi sredstvi v višini 181.002 tisoč evrov) nakazujejo pomembno negotovost, ki lahko zbudi bistven dvom o sposobnosti skupine nadaljevati kot delujoče podjetje.

Za leto 2011 je prav tako revizijska hiša Deloitte ugotovila: navedene okoliščine (presežek kratkoročnih obveznosti nad kratkoročnimi sredstvi v višini 148.015 tisoč evrov) nakazujejo pomembno negotovost, ki lahko zbudi bistven dvom o sposobnosti skupine nadaljevati kot delujoče podjetje.

► Iz Pivovarne so sporočili, da lahko ob ostalih parametrih revizorji upoštevajo tudi informacije in stališča uprave družbe, ki je v zadnjih letih delničarje in upnike opozarjala na negotovost, ki je predvsem posledica visoke zadolženosti in likvidnostnih tveganj. Revizorji so opozorila uprave vključili v svoja poročila tudi že v prejšnjih letih, uprava pa je kot eno izmed možnih rešitev večkrat predlagala dokapitalizacijo, ki pa je delničarji niso podprli.

MAKSIMA HOLDING

► Predsednik uprave Stevo Lekič:

Poslovodstvo družbe bo pri poslovanju v prihodnje upoštevalo postavljene prioritete ter zaostreno gospodarsko in finančno okolje, v katerem posluje. Družba bo tako nadaljevala dokaj konservativno poslovanje. Zadnje se je namreč v danih makroekonomskih razmerah pokazalo kot optimalno, saj s takšnim poslovanjem družba ohranja realno vrednost svojih naložb. Uprava je v vseh postopkih v prejšnjem poslovnem letu ravnala kot dober gospodar in pri tem upoštevala načelo transparentnega in racionalnega poslovanja ter pazila na stroškovno učinkovitost.

► PIT revizija:

Ne da bi izrazili mnenje s pridržkom, opozarjamo, da družba posluje z izgubo ter da nam uprava zaradi pomembne negotovosti v zvezi z izidi tožb ni predložila zadovoljivih zagotovil, da bo družbi s svojim poslovanjem uspelo zagotavljati dolgo-

ročno kapitalsko ustreznost. Navedeni dejavniki povzročajo dvom, da bo družbi s svojim poslovanjem uspelo zagotavljati dolgoročno kapitalsko ustreznost. Navedeni dejavniki povzročajo dvom, da bo družba sposobna nadaljevati poslovanje kot delujoče podjetje. Računovodski izkazi v zvezi s tem niso prilagojeni.

Revizorji so na mogoče negotovosti Maksime Holdinga opozarjali že v prejšnjih letih.

NKBM

► Predsednik uprave Aleš Hauc:

Kljub težavnim ekonomskim razmeram skupina NKBM zagotavlja zahtevano minimalno kapitalsko ustreznost po ZBan-1 in presega predpisane količnike likvidnosti. /.../ Sreča je na strani pogumnih. Verjamemo, da bo NKBM v prihodnosti vnovič uspešna banka.

► Revizor Deloitte:

Nadaljnji učinki gospodarskega, političnega in tržnega tveganja ter uresničevanje načrtovanih ukrepov za izboljšanje delovanja in finančnega stanja skupine ostajajo izredno negotovi.

Za leto 2011 ni bilo podobnih opozoril oziroma odstavkov o tako imenovanem poudarjanju zadeve.

PROBANKA

Nagovora v konsolidiranem poročilu ni bilo, temveč samo izjava odgovornosti poslovodstva. Vodenje Probanke je lansko jesen od Romane Pajenk prevzel Bogomir Kos, ki mora banko rešiti iz rdečih števil. Več o stanju Probanke si lahko preberete na straneh 10 in 11, podrobneje pa smo o Probanki pisali tudi v članku z naslovom Ali bo Probanka potrebovala še več denarja?, objavljenem v Financah v torek, 14. maja 2013, in na spletni strani (www.finance.si/8340124).

► Revizor Deloitte:

Ponavljajoča se izguba iz poslovanja in nezadostnost delniškega kapitala povzročata precejšen dvom o sposobnosti skupine, da nadaljuje kot delujoče podjetje.

Za leto 2011 je revizijska hiša Deloitte izdala mnenje s pridržki, vendar dvoma o sposobnosti skupine, da nadaljuje kot delujoče podjetje, ni izreкла.

NLB

► Predsednik uprave Janko Medja:

Leto 2012 je bilo še eno, v katerem se je bančni sistem moral spopasti z velikimi zunanji in no-

tranjimi izzivi. Končalo se je z negotovostjo: rezultati v slovenskem in evropskem gospodarstvu so slabi, zaupanje nizko, razpoloženje negativno. Gospodarska kriza, ki je prizadela veliko komitentov, je dodatno močno poslabšala kakovost portfelja bank in tudi NLB.

► Revizor PWC:

Ker bodo ti ukrepi (načrtovane dejavnosti za vzdrževanje kapitalne ustreznosti NLB in NLB Skupine) izpeljani šele v prihodnosti, te okoliščine skupaj z drugimi zadevami /.../ nakazujejo, da obstaja negotovost, ki bi lahko pomembno vplivala na prihodnje poslovanje in finančni položaj NLB in NLB Skupine.

Za leto 2011 ni bilo podobnih opozoril oziroma odstavkov o tako imenovanem poudarjanju zadeve.

ABANKA

► Predsednik uprave Jože Lenič:

Kljub gospodarski recesiji v letu 2012 smo dosegli za 15 odstotkov večji operativni dobiček kot v predhodnem letu. Oblikovali smo manj oslabitev in rezervacij, poslovno leto pa končali z negativnim rezultatom, ki je bil za 43 milijonov evrov boljši kot v letu 2011. Zagotavljanje varnosti in stabilnosti poslovanja je bilo tudi v letu 2012 naše temeljno vodilo pri sprejemanju odločitev. Izvedli smo številne interne ukrepe, ki so pozitivno vplivali na količnik kapitalne ustreznosti, ki je na dan 31. decembra 2012 znašal 9,65 odstotka. Prilagajali smo kreditno aktivnost, pozorno spremljali obvladovanje naložb v posebni obravnavi in konstruktivno sodelovali v številnih programih prestrukturiranja podjetij.

► Revizor KPMG:

Ta razkritja izpostavljajo številna pomembna ekonomska, politična in tržna tveganja in negotovosti, ki vplivajo na slovenski bančni sistem in bi lahko negativno vplivale na prihodnje poslovanje in finančni položaj banke in skupine. Te negotovosti vključujejo tudi možnost dostopa do virov financiranja s strani lastnikov in drugih investitorjev z namenom izpolnjevanja zahtev glede zagotavljanja kapitalne ustreznosti.

Za leto 2011 ni bilo podobnih opozoril oziroma odstavkov o tako imenovanem poudarjanju zadeve.

► V Abanki so povedali, da revizorjevega poročila ne morejo komentirati, in so nas preusmerili na KPMG Slovenija.

Kaj za delničarje in upnike pomeni, če revizor pove, da obstajata bistvena negotovost in dvom o sposobnosti družbe nadaljevati kot delujoče podjetje (going concern), smo se pogovarjali z Marjanom Odarjem, direktorjem Slovenskega inštituta za revizijo.

► Revizorjevo opozorilo o negotovosti, da družba nadaljuje poslovanje kot delujoče podjetje, je – rdeči alarm ali v času finančne krize običajna vsebina mnenja revizorja?

Kadar je razkritje v pojasnilu v računovodskih izkazih glede pomembne negotovosti, ki lahko zbudi bistven dvom o sposobnosti družbe, da nadaljuje kot delujoče podjetje, ustrezno, to revizor zapiše kot poudarjanje zadeve tako, da je bralec na možnost »non going concern« posebej opozorjen. Poslovanje je torej to neprijetno dejstvo sicer primerno razkrilo v računovodskih izkazih, negotovost nadaljevanja poslovanja pa še vedno obstaja. To je gotovo opozorilo na rdečo luč, ki utripa.

► Koliko nevarnost poveča še mnenje s pridržkom?

Takšno mnenje pomeni, da poslovanje v računovodskih izkazih in pojasnilih negotovosti ni ustrezno in v celoti razkrilo. Je opozorilo na rdečo luč, ki utripa, pa še sirena zavija.

► Kako naj ukrepajo delničarji in upniki?

Za delničarje je vsaka rdeča luč znamenje za nujno povečanje pozornosti in skrajni čas za ukrepanje. Poleg pojasnila uprave o stanju bi delničarji od uprave upravičeno pričakovali predstavitev realnega sanacijskega programa. Šele ko bo ta izpeljan in se bodo razmere izboljšale, bo rdeča luč ugasnila.

► Ali je pametno, da uprava, ki ima v poročilu opozorilo revizorja o »going concern«, delničarje miri, da je s podjetjem vse v redu?

Hm, miri delničarje? Delničarji pri takih opozorilih ne morejo biti mirni. Predvsem so najprej upravičeni do vseh relevantnih in realnih informacij o stanju in finančnem poslovanju družbe. Najbolj bi delničarje pomirili izračuni in s konkretnimi številkami pripravljen program sanacije. Revizor se namreč za tako opozorilo odloči po zelo temeljitem razmisleku in tako opozorilo je vedno treba upoštevati zelo resno, kajti revizor je opozoril na obstoj tveganj, ki lahko privedejo do stečaja ali likvidacije.

► Eno večjih sistemskih tveganj Slovenije je prepletenost podjetij v mreže. Kaj opozorilo o »going concern« v enem podjetju pomeni za stabilnost celotnega omrežja?

Odvisno od tega, kako je ta družba kapitalsko, posojilno in poslovno povezana z drugimi družbami v skupini. Če je ta prepletenost poslov in povezav pomembna – in za Slovenijo so te navzkrižne mrežne povezave v precej primerih kar značilne –, lahko ena družba po učinku domin potopi celotno skupino.

Simona Toplak

simona.toplak@finance.si